

ALTERNATIVE SI OPORTUNITATI ALE DEZVOLTARII DURABILE A MUNTILOR APUSENI DIN JUDEȚUL ALBA

Prof. MARCEL ARABOAEI - Colegiul National „H.C.C.” Alba Iulia

ABSTRACT: *Alternative and possibilities of sustainable development of the Apuseni Mountains in Alba County. Sustainable development of mountain areas, as is the Apuseni in Alba county, it requires to implement the models of development based on the realities of the area specific problems, the needs analysis and substantiation of the directions and strategies for recovery potential, coupled with effective and appropriate policy support problem areas such as disadvantaged areas, like the Apuseni Mountains in Alba county.*

Keywords: *sustainable development, models of development, strategies.*

1. Muntii Apuseni din judetul Alba

Partea de nord-vest a judetului Alba, sub forma unui triunghi echilateral cu latura de circa 75 de km., se suprapune peste relieful Muntilor Apuseni, avand o suprafata de peste 2500 km. patrati, ceea ce reprezinta un sfert din cei 10750 km. patrati ai Apusenilor si 40% din suprafata judetului de 6 242 km. patrati.

Muntii Apuseni, printre cei mai frumoși munti ai tarii se desfasoara pe teritoriul a 6 judete si a 3 regiuni de dezvoltare, in sa cea mai interesanta, variata si complicata parte a lor este cea situata in partea de nord-vest a judetului Alba.

La nivelul judetului Alba, inflexiunile majore si deosebirile morfogenetice si morfografice ii separa si-i imparte intr-o serie

de unitati si diviziuni: Muntii Vintului si Metaliferi in sectorul central-sudic, Muntii Trascaului pe rama estica si complexul mai inalt, Muntii Bihor si Muntele Mare in partea nordica si nord-vestica a judetului.

Inflexiunile principale in cadrul ariei montane sunt reprezentate de Valea Ariesului si a unor afluenti in nord si nord-vestul judetului si de Valea Ampoiului si a altor rauri care se orienteaza spre zona joasa a Vaii Muresului din estul si sud-estul Apusenilor din judetul Alba.

Geologic, morfografic, morfometric si biopedoclimatic zona Apusenilor din judetul Alba prezinta o mare diversitate si varietate care a influentat caracteristicile mediului geografic, potentialul economic, gradul de populare, modul de viata si organizare a spatiului montan de-a lungul timpului. (fig.1).

Fig. 1. Peisaj din Apuseni

Din interacțiunea acestor componente naturale ale mediului la care se adauga vechimea populării, complexa viața socială și activitate umană a rezultat un fenomen sociologic cunoscut în istorie și chiar în prezent de ceea ce se știe sub numele de „Viața și activitățile oamenilor din Țara Motilor”.

Interesant este însă, că mai mult decât în alte regiuni și zone ale țării, care s-au confruntat în mare cu aceleași probleme sociale și de viață (saracie și inegalități), zona Apusenilor, mai ales cea din județul Alba, ca o adevărată cetate naturală (greu de cucerit), destul de bine populată de-a lungul vremu-

rilor, bogată în aur, râvnită de alții, a trebuit prin oameni și fapte să reziste și să răzbată în istorie, poate mai mult decât au făcut-o alții în celelalte zone ale romanilor.

Din acest motiv se poate vedea că elementele favorizante ale cadrului geografic: relieful montan cu plaiuri și văi ospitaliere, păduri întinse, pasuni și fanete, dar mai ales cu importante resurse ale subsolului (cele de aur), au generat aspecte ale vieții și evenimente istorico-sociale și activități umane destul de complexe în zona Apusenilor, fapt care a atras atenția multora de-a lungul vremii pentru diferite interese (fig. 2).

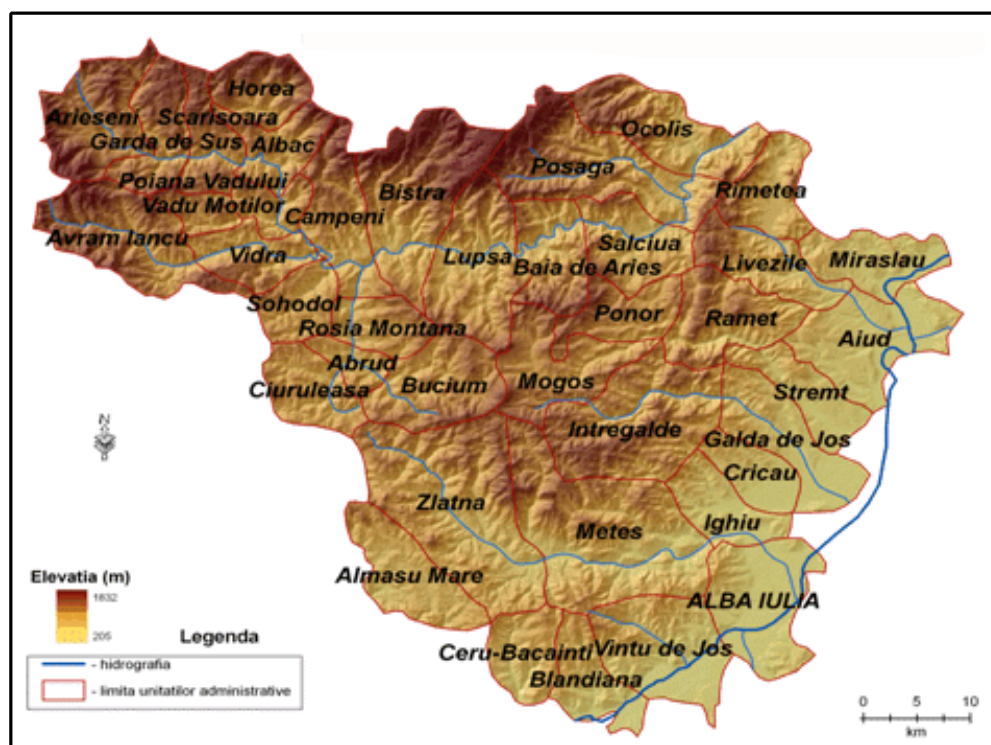

Fig. 2. Munții Apuseni din județul Alba

Zona montană a Apusenilor din Alba cuprinde în momentul de față jumătate din unitățile administrativ teritoriale ale județului, respectiv 6 orașe, dintre care 4 situate în cadrul ariei montane: Zlatna, Abrud, Campeni și Baia de Arieș și două la marginea Munților Apuseni spre culoarul

Muresului: Alba Iulia și Aiud, și 34 de comune, dintre care 26 în cadrul ariei montane în totalitate și 8 în zona montană și de contact cu aceea a Culoarului Muresului, care au în medie peste 10 sate componente (cea mai mare medie pe țară).

2. Elemente de risc si vulnerabilitate a zonei Apusenilor din judetul Alba

Zonele montane la nivelul teritoriului prin caracteristicile relativ stabile, statice, inchise si limitative din punct de vedere natural si a potentialului de dezvoltare si miscare raspund si se adapteaza destul de greu la schimbari economice, social-politice si administrative.

Acest fenomen s-a intamplat si cu zona montana a Apusenilor care a suportat numeroase schimbari si tranzitii prin diferite etape de dezvoltare social - economica, care a generat o serie de indicii de viata si activitate cu un grad ridicat de vulnerabilitate.

Cele mai mari riscuri s-au inregistrat in domeniul demografic, acela al depopularii zonei si imbatrinirii populatiei in care se pot pune in evidenta relativ usor aspectele evolutiei demografice a populatiei pentru trei perioade caracteristice: 1910 - 1966, 1966 - 1992 si 1992 - 2010;

Perioada 1910 – 1966, proces continu si complex de depopulare a celor mai multe sate din zona montana si cresterea populatiei unor orase din zona (Campeni, Baia de Aries) si a unor comune si sate resedinte de comune situate in zone de vale: Bistra, Arieseni, Sohodol, Vidra, Vadu Motilor (crestere 1-50%);

Perioada 1966 - 1992, perioada care a cuprins noua organizare administrativ-teritoriala si industrializarea tarii, cu migratia rurala spre orase, cu o crestere apreciabila a oraselor din culoarul Muresului: Alba Iulia, Aiud (50-100%), si crestere mai mica a oraselor din zona montana a Apusenilor: Campeni, Abrud, Baia de Aries, Zltna si o scadere a populatiei majoritatii comunelor din zona montana.

Perioada 1992 - 2010, perioada a tranzitiei, reconversiei si restrangerii activitatilor industriale cu mari schimbari sociale, economice si demografice, care au dus la scaderea populatiei tuturor comunelor si oraselor din zona montana a Apusenilor, incat o serie de comune au ajuns la densitati medii sub 10 loc./km patrat: Posaga, Ocolis,

Ramet, Ponor, Mogos, Intregalde, iar unele comune din zona la o populatie sub 1000 de locuitori: Ponor, Ramet, Ceru Bacainti .

Celelalte elemente de risc si vulnerabilitate a zonei se refera la calitatea mediului, mult incercat de activitatile miniere, industriale si de exploatarea intensa a padurilor, la modul si stilul de viata a oamenilor cu risc ridicat la unele boli, servicii si dotari limitate, la aspecte care privesc incadrarea in munca si mentinerea locului de munca, asigurarea veniturilor, la slabirea relatiilor intre generatii si ascutirea conflictelor, la nivelul comunicarii in societate, a comportamentului uman, a actelor antisociale s.a.

3. Planificarea dezvoltarii zonei montane in contextul dezvoltarii durabile

Problematica planificarii amenajarii teritoriului este de o reala actualitate in conditiile existentei unor diferente la nivel national si regional si cuprinde atat **politicile teritoriale**, care vizeaza elementul decizional (politic) al organizatiilor si comunitatilor cat si **amenajarea teritoriala**, care trebuie sa raspunda la: **ce trebuie, cum se doreste, cat va costa** proiectul raportat la urmatoarele componente si prioritati: componenta economico-mica, componenta sociala si componenta mediului. Planurile integrate de dezvoltare, de amenajare si echipare a teritoriului se bazeaza pe documente de planificare a dezvoltarii care trebuie sa coreleze politicile sectoriale: economice, sociale si de mediu cu politicile teritoriale rezultate din proiecte multiple si diverse in directia dezvoltarii durabile.

La nivelul unor zone, precum cea a Munților Apuseni se impune fundamentarea investitiilor la problemele specifice zonei, care se stiu si se vad destul de clar, dar se pot obtine informatii necesare si in urma realizarii unor analize a starii zonei pe baza de chestionare aplicate pentru a obtine si identifica toate problemele care exista si se cer a fi rezolvate in vederea dezvoltarii durabile.

Zona montana Apuseni, inclusiv cea a județului Alba, a fost declarată conform OUG 24/1998 drept zona defavorizată, fiind considerată arie dezavantajată, datorită indicatorilor statistici care se situau sub media națională și cea regională și drept urmare a beneficiat de Programul Operațional Regional – REGIO, Domeniul Major de Intervenție 1.1. „Planuri integrate de dezvoltare urbană” pe toate cele 5 axe POR și multiple programe de finanțare ale Guvernului României.

În această situație au fost declarate 12 unități administrativ-teritoriale, între care 3 orașe: Abrud, Zlatna și Baia de Arieș și 9 comune: Almasul Mare, Ciuruleasa, Bucium, Sohodol, Mogos, Rosia Montană, Bistra, Lupșa și Salciua, care au fost cuprinse în acest demers timp de 10 ani, perioada respectivă încheindu-se la 14.10.2009.

Cele 12 unități administrative care s-au confruntat cu cele mai mari probleme, disfuncții și perturbări de dezvoltare, cu un impact negativ deosebit asupra mediului, cu procese de depopulare și exod al populației, cu lipsa diversificării activităților economice, cu mare dependență de agricultura de subsistență, cu infrastructura precară și deficitară, cu un grad ridicat de degradare a solurilor și terenurilor, au fost ajutate printr-o serie de politici de sprijin care au avut în vedere:

- | realizarea și extinderea infrastructurii tehnice;
- | diversificarea activităților economice în spațiul urban și rural;
- | realizarea unei agriculturi performante;
- | acordarea unor credite pentru investitori;
- | crearea de parcuri industriale;
- | acordarea unor prime de instalare pentru specialiști în agricultură;
- | reducerea de taxe și impozite;
- | priorități în protecția factorilor de mediu;
- | îmbunătățirea infrastructurii sociale;
- | orientarea întreprinzătorilor și producătorilor spre activități viabile;
- | încurajarea agroturismului și a producției ecologice;
- | implicarea populației în proiecte de dezvoltare rurală.

4. Strategii, alternative și oportunități de dezvoltarea a zonei Munților Apuseni din județul Alba

Pentru zona montană a Apusenilor din județul Alba, alternativele și strategiile de dezvoltare pot fi grupate și axate în funcție de punctele tari și slabe, de amenințări și oportunități pe 3 categorii de zone, direcții și domenii de activități și investiții (fig.3):

a) **Zona Arieșului Mare:** cuprinde 7 comune în sectorul cursului superior al Arieșului, din nord-vestul județului Alba (Arieșeni, Garda, Scarisoara, Albac, Horea, Poiana Vadului și Vadu Motilor) cu accent pe agroturism, valorificarea eficientă a lemnului și creșterea animalelor;

b) **Zona Arieșului și Abrudului,** care poate fi privită ca o zonă complexă:

- | 3 orașe cu planuri și strategii proprii de dezvoltare, care pot atrage și influența și comunele limitrofe lor: Campeni, Abrud și Baia de Arieș;
- | 2 comune pe Arieșul Mic: Vidra și Avram Iancu cu accent pe valorificarea lemnului, creșterea animalelor și turism;
- | 7 comune pe Arieș (zona cursului mijlociu), cu cele două orașe de influență locală (Campeni și Baia de Arieș) și comunele: Sohodol, Bistra, Lupșa, Salciua, Posaga, Ocolis și Rimetea: valorificarea masei lemnoase, creșterea animalelor, turism și valorificarea produselor de albă și cele miniere (la Baia de Arieș, Sohodol, Bistra);
- | 4 comune în bazinul Abrudului, în zona de influență a orașului Abrud: Ciuruleasa, Rosia Montană, Bucium și Mogos cu valorificarea resurselor minerale, valorificarea masei lemnoase, creșterea animalelor și turism.

c) **Zona Ampoiului și a Muresului:**

- | orașul Zlatna și comunele Almasul Mare și Metes, cu creșterea animalelor, valorificarea resurselor miniere, valorificarea lemnului și turism;

- zona spre culoarul Muresului, cu cele 9 comune in zona de influenta a oraselor Alba Iulia si Aiud, trebuie sa se adapteze la strategiile si cerintele celor doua orase cu agricultura preoraseneasca, turism, transport si alte servicii;

Cu exceptia comunelor situate spre zona de culoar a Muresului, in aria de influenta a

unor centre urbane polarizatoare mai mari, precum Alba Iulia si Aiud, care le pot influenta dezvoltarea, celelalte comune din Apuseni vor pastra un anumit specific in dezvoltarea si evolutia lor in functie de traditii, resurse si potentialul local care le pot face atractive mai ales din punct de vedere al turismului.

Fig. 3. Alternative de dezvoltare durabila in Muntii Apuseni din județul Alba

BIBLIOGRAFIE

1. Anghel Gh., Mahara Gh., Anghel E, - *Alba - Ghid turistic al judetului*, Ed. Sport-Turism, Bucuresti, 1982.
2. Araboaei M. - Pangeea nr. 8 si 9, Editura Aeternitas, Alba Iulia, 2008
3. Cocean P. - *Geografie regionala*, Ed. Presa Universitara Clujeana, Cluj Napoca, 2005
4. Furduiu I - *Pe urmele martirilor Horea, Closca si Crisan*, Ed. Altip, Alba Iulia, 2005
5. Ianos I. - *Sisteme teritoriale*, Editura Tehnica, Bucuresti, 2000
6. Iuhaz V. - *Dezvoltarea economica regionala*, Ed. Emia, Deva, 2004
7. Ludusan N, Hanciu St., Hanciu M, Muntean M, - *Geografia judetului Alba*, Ed. Aeternitas, Alba Iulia, 2003.
8. Morariu T., Bogdan O, Maier A, - *Judetul Alba*, Ed. Academiei, Bucuresti, 1980
9. Pavel E. - *Tara Motilor - studii, articole si comunicari- vol.IV*, Ed. Clusium, 1992
10. Sintimbrean A. - *Muzeul mineritului din Rosia Montana*
11. Surdeanu V. - *Geografia in contextual dezvoltarii durabile*, Ed.Univ.,"Babes-Bolyai"Cluj Napoca, 2004
12. **** - Guvernul Romaniei - *Conceptul strategic de dezvoltare teritoriala - Romania 2030*. 2008
11. **** - C.J. Alba - *Judetul Alba*, Multimedia ed., 2007.